Impact interpretatiewijziging Ctgb m.b.t. gebruik biociden in plantaardige productie

Inventarisatie door de sector, januari 2017

Eind september heeft het Ctgb medegedeeld dat zij biociden die worden toegepast ter bestrijding van plantpathogenen en -plagen voortaan als gewasbeschermingsmiddel gaat beschouwen. Het doel van de inzet van het middel krijgt daarmee meer gewicht dan de claim op het middel. Aanleiding voor dit besluit is de herregistratie van formaldehyde, waarbij de Europese Commissie Nederland heeft gecorrigeerd op het feit dat gebruik in de champignon- en bollenteelt feitelijk gewasbeschermingstoepassingen zijn.

LTO Nederland maakt zich ernstig zorgen over de gevolgen van deze interpretatiewijziging. Door de herregistratie van formaldehyde als precedent te beschouwen voor een generieke koerswijziging, wordt het gebruik van alle biociden in de plantaardige sector onterecht over één kam geschoren. De verwachte gevolgen hiervan zijn vergaand en staan op gespannen voet met verduurzaming in de sector. Hieronder lichten we dit nader toe.

Gevolgen voor toelating

Met de verschuiving van biociden die nu zijn toegelaten onder de biocidenverordening naar de gewasbeschermingsverordening, komen naar verwachting een aantal belangrijke toepassingen voor plantaardige productie te vervallen. Toelatingen van biociden als gewasbeschermingsmiddel zijn er op dit moment (nog) nagenoeg niet, en de verwachting is dat dit niet eenvoudig gerepareerd zal worden. Naast beoordeling van het product als gewasbeschermingsmiddel, is vaak eerst nog een (Europese) stofregistratie nodig. Plaatsing van een stof op de Annex I lijst kost ca. drie tot vijf jaar, plus enkele miljoenen euro’s investering in aanvullende studies.

Bij de introductie van de biocide verordening hebben wij producenten aangezet tot het aanvragen van biocide toelatingen in de land- en tuinbouw conform de biocide verordening. Deze partijen, veelal andere dan toelatingshouders van gewasbeschermingsmiddelen, hebben hier inmiddels gehoor aan gegeven, maar dreigen nu af te haken als gevolg van de nieuwe eisen. De eerste concrete voorbeelden van middelen die niet meer in behandeling zijn genomen of actief door de toelatingshouder zijn teruggetrokken, zijn inmiddels bekend.

Impact voor plantaardige productie

De impact van het wegvallen van biociden voor gebruik in plantaardige productie is aanzienlijk. Preventie is de basis van IPM en zeer belangrijk om bestrijding met gewasbeschermingsmiddelen later te voorkómen. Bepaalde ziekteverwekkers (virussen, viroiden, bacteriën) kunnen überhaupt alleen preventief worden bestreden. Beschikbaarheid van biociden t.b.v. preventie is dus cruciaal voor een duurzame productie. Biociden worden vóór en tijdens de teelt onder meer ingezet ter ontsmetting van teeltruimtes, apparatuur, schoeisel en irrigatiesystemen. Ook na de teelt is een goede hygiëne belangrijk, bijvoorbeeld om verspreiding in uitgangsmateriaal tegen te gaan maar ook ter behoud van kwaliteit van geoogst product. Denk aan o.a. fust, transportmiddelen en koelcellen.

Fytosanitaire preventie en beheersing zijn in sterke mate afhankelijk van de beschikbaarheid van biociden. Voor fytosanitaire preventie gelden min of meer dezelfde voorbeelden als hierboven voor IPM. Hiervoor bestaan al diverse protocollen. Daarnaast zijn biociden nodig in geval van een besmetting of uitbraak, om bijvoorbeeld het organisme uit te roeien en verspreiding te voorkomen. Het niet meer ter beschikking hebben van biociden maakt beheersing en uitroeiing complex en kan bovendien fytosanitaire handelsbelemmeringen tot gevolg hebben.

Daarnaast zijn er toelatingen voor apparatuur waarbij in casu biociden gegenereerd worden voor het reinigen van watergeefsysteem. Deze vallen nog onder het nationaal recht. Toelatingshouders hebben zich ingezet voor toelating binnen biocide verordening medio 2017. Ook voor de middelen die voor in situ gegenereerde biociden geldt dat de gebruikte producten straks een toelating moeten hebben als

gewasbeschermingsmiddel. De basisstof (o.a. keukenzout) heeft dan een Europese registratie nodig. Als die er niet komt zijn investeringen van ondernemers in de benodigde apparatuur de afgelopen jaren voor niets geweest.

Wetgeving

In het verleden is in overleg met NVWA en Ctgb de grens tussen gewasbeschermings-middelen en biociden vastgesteld op het al dan niet direct op de plant toepassen tegen schadelijke organismen. Er is destijds ook geïnventariseerd hoe andere landen hier tegenaan keken, waarbij bevestigd werd dat andere landen de 'algemene hygiënemiddelen' als biociden zagen (of als reinigingsmiddel, waarvoor uberhaupt geen Ctgb-toelating nodig is). Het is opmerkelijk dat er nu voor planten bepaald is dat er sprake is van een gewasbeschermingsmiddel als dit ook ingezet wordt tegen plantpathogenen, ook al wordt het toegepast in voor het reinigen van bijvoorbeeld ruimtes of materiaal. Dat is niet consistent met bijvoorbeeld de veterinaire gezondheidszorg: stallen worden behandeld met biociden, dieren met geneesmiddelen.

Het Ctgb geeft aan door de EU te zijn aangesproken op het 'liberale beleid' van Nederland ten aanzien van biociden. Wij zijn benieuwd in hoeverre dit beleid op dit moment liberaler is dan in andere lidstaten, en welke lidstaten nu daadwerkelijk gewasbeschermingstoelatingen voor deze stoffen zouden hebben? En voor zover die toelatingen er in andere landen zijn: welke dossiervereisten en beoordelingscriteria zijn daarbij gehanteerd?

Tot slot

Bovenstaande onderstreept de noodzaak van het beschikbaar houden van biociden voor gebruik in de plantaardige sector. Een mogelijkheid die het Ctgb zelf al in haar brief benoemt is het hanteren van een algemene desinfectieclaim: "Een algemene desinfectieclaim kan in een voorkomend geval wel geloofwaardig zijn om een product als biocide te handhaven (als zij vooral om hygiënische redenen wordt gebruikt)". In de sierteelt biedt deze interpretatie echter minder perspectief, aangezien zaken als voedselveiligheid daar geen rol spelen. LTO Nederland wil zich er daarom voor inzetten om gezamenlijk met overige betrokkenen naar een werkbare oplossing te zoeken die past binnen de Europese wettelijke kaders, aansluit bij de ontwikkeling naar een duurzamere gewasbescherming, en bijdraagt aan een effectieve beheersing van ziekten en plagen in álle plantaardige sectoren.

Bijlage: beschrijving sectorspecifieke gevolgen

In onder meer de *glastuinbouw* is de afgelopen jaren sterk ingezet op ontwikkeling van hygiëneprotocollen ontwikkeld. Toegelaten zijn waterstofperoxide, perazijnzuur, natriumhypochloriet, formaldehyde, dimethylbenzylammoniumchloride (tegen algen). Bij het wegvallen van middelen op basis hiervan kunnen dit soort Best Practices kunnen niet meer doorgezet worden en neemt het risico op verspreiding van met name ziekten toe. Daarmee zal ook het gebruik van reguliere gewasbeschermingsmiddelen omhoog gaan. Voor de glastuinbouw bijvoorbeeld is de voorzichtige inschatting dat er 2 tot 3 keer zoveel fungiciden toegepast zullen gaan worden en dat het uitvalpercentage kan stijgen tot 30%. Zie ook het recent gepubliceerd interview met Jeannette Vriend (LTO Glaskracht; document apart bijgevoegd) dat het belang van hygiëne en biociden nogmaals onderstreept.

Ook in de productie van *uitgangsmateriaal* is een goede hygiëne, en het gebruik van biociden als onderdeel daarvan, cruciaal. Juist in uitgangsmateriaal is het leveren van ziekte- en plaagvrij materiaal een absolute must, waarvoor preventie en hygiëneprotocollen, met gebruik van de nodige biociden, noodzakelijk zijn: zonder deze middelen geen schoon uitgangsmateriaal meer. Apart bijgevoegd is een excel overzicht van gebruikte middelen, inclusief de Ctgb-status plus WG. Zoals hierin te zien is heeft slechts één product een gewasbeschermingstoelating (MENNO Florades = benzoezuur).

In *bloembollen* worden met name de biociden Jet 5 / masterjet en Chloorbleeklogen vooral gebruikt als hygienemiddelen. Apparatuur , fust en proceswater worden vrij van ziektekiemen gemaakt met als resultaat minder ziekten verspreiding en minder gebruik van chemische middelen later in de teelt. De praktijk noemt deze middelen noodzakelijk voor onder andere beheersen van PIAM-V in lelie. Bij het wegvallen van biociden komt de teelt van bloembollen, en daarmee het voortbestaan van bedrijven, in gevaar.

In de *akkerbouw en vollegrondsgroenten* sector spelen biociden een belangrijke rol in de bedekte teelt van aardbeien, maar ook bij de reiniging van kisten, fusten, transportbanden in de vollegrondsgroenten, en in de witloftrek. Een middel als Clarmarin 150 wordt gebruikt in onder meer beregeningsinstallaties om bijvoorbeeld de verspreiding van bruinrot uit oppervlaktewater in aardappelen te voorkomen. Stoffen die zoal worden gebruikt: waterstofperoxide, natriumhypochloriet, didecyldimethylammoniumchloride, perazijnzuur, formaldehyde, pentakalium bis(peroxymonosulfaat)bis(sulfaat).

In de teelt van *Paddenstoelen* is desinfectie van productieruimtes van belang. Als in die teelt de ruimtes en de machines niet ‘schoon’ gehouden kunnen worden is de start van de teelt al slecht. De start met schone compost en dekaarde wordt dan eigenlijk al teniet gedaan door een cel die niet echt schoon is. Gebruikte middelen zijn waterstofperoxide, perazijnzuur, natriumhypochloriet en formaldehyde.

De vraag is ook wat de consequenties zullen zijn voor de *biologische teelt*, waar de diverse middelen ook toegestaan. De biologische sector heeft minder mogelijkheden om gedurende de teelt te corrigeren en is daarmee nog afhankelijker van een schone start.